

Деякі тенденції незаконного ринку наркотиків в Україні в умовах війни

Руслан Степанюк,

д-р юрид. наук, проф., Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8201-4013>, e-mail: stepanuk2@ukr.net

Світлана Лозова,

канд. психол. наук, доц., Харківський НДЕКЦ МВС України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3348-3331>, e-mail: sv.lozova@ukr.net

Автори проаналізували динаміку змін на незаконному ринку наркотиків в Україні в умовах війни порівняно з довоєнним періодом. Відзначено тенденції заміни наркотиків з нелегального імпорту на наркотики внутрішнього виготовлення, поживлення незаконного ринку речовин, які використовують у програмах заміщення шкоди від вживання наркотиків, а також сильнодіючих знеболювальних препаратів.

Ключові слова: наркотики; психотропні речовини; незаконний ринок наркотиків; протидія злочинам, пов'язаним із наркотиками.

Some trends in illegal drug market in Ukraine during the war

Ruslan Stepaniuk, Svitlana Lozova

The authors analyzed the dynamics of changes in the illicit drug market in Ukraine during the war compared to the pre-war period. The authors note tendencies of replacing drugs from illegal imports with domestically produced drugs, revitalization of illicit market of substances used in drug use harm reduction programs, as well as potent painkillers.

Keywords: drugs; psychotropic substances; illicit drug market; combating drug-related crimes.

Понад півтора роки Україна перебуває в стані повномасштабної війни, яка вплинула майже на всі сфери суспільного життя, зокрема на ситуацію з незаконним обігом наркотиків.

До війни загальна кількість наркозлочинів в Україні поступово зменшувалася, але зростала кількість лабораторій з виробництва амфетаміну й інших похідних амфетамінового ряду, зокрема нових психоактивних речовин (NPS), таких як мефедрон (4-ММС) і α -піролідінопентіофенон (альфа-PVP). До того ж у великих обсягах вирощували канабіс, виготовляли вуличний метадон та ацетильований опій («ширку»). Збільшувалося вилучення героїну та кокаїну за рахунок виявлення транзиту великих партій цих наркотиків через територію України до Європи чи Росії. У зв'язку із запровадженням програм замісної терапії, що давало змогу зменшувати шкоду від вживання особливо небезпечних наркотиків, аптечний метадон і бупренорфін також набули поширення на незаконному ринку наркотиків.

Із початку війни ситуація змінилася. Економічна криза, що призвела до зниження доходів населення, зумовила попит на дешеві наркотики. Додатково цей попит збільшився за рахунок осіб, які втратили доступ унаслідок війни до програми замісної терапії. Значна кількість фізичних і психічних травм, поранень і каліцтв, які є наслідками війни, збільшує попит на сильнодіючі знеболювальні та заспокійливі препарати. Воєнні дії та посилення контролю на кордонах, окупація частини територій істотно зменшила можливості для внутрішнього транзиту та контрабанди наркотиків.

Для з'ясування сучасних тенденцій на незаконному ринку наркотиків в Україні ми проаналізували дані офіційної статистики й аналітичні матеріали правоохоронних органів щодо протидії наркозлочинності, а також вивчили досвід роботи експертів Харківського НДЕКЦ МВС України з дослідження наркотичних засобів. Це дає підстави визначити деякі зміни, які відбулися після початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну та запровадження воєнного стану.

У перші місяці війни в Україні дещо знизилася кількість виявлених правоохоронними органами наркозлочинців, осіб, які їх вчинили, та наркотичних речовин. Але це, можливо, відбулося через зниження активності з документування злочинів правоохоронцями в хаотичних умовах початку війни. Надалі, із другого півріччя 2022 р.,

спостерігається постійне зростання цих показників. У перший рік війни зростання викликане винятково за рахунок протидії місцевому (локальному) рівню ринку наркотиків, тобто їх роздрібному розповсюдженню всередині країни. До того ж скоротилося виявлення онлайн-торгівлі наркотиками, але значно збільшилося затримання осіб із наркотиками на вулицях в умовах жорсткішого поліцейського контролю у громадських місцях.

За видовим розподілом наркотичних речовин, що вилучають правоохоронці з незаконного обігу, склалася така ситуація. На початку війни незначно зросла кількість вилученого канабісу, що залишається найпоширенішим наркотиком. Значно зменшилася кількість вилученого героїну та кокаїну, дещо зменшилася кількість вилученого метадону, трамадолу, макової соломи й амфетаміну. Але істотно зросло вилучення інших психотропних речовин, зокрема *NPS*. У першому півріччі 2023 р. вилучення *NPS* збільшується, також зростає вилучення метадону, трамадолу, макової соломи та амфетамінів.

За показниками Експертної служби МВС України, у перший рік війни найбільше зросла кількість експертиз із дослідження стимуляторів амфетамінового ряду (зокрема, метамфетаміну та *NPS*), також частішими стали випадки експертного аналізу рослин канабісу й трамадолу. Значно зменшилось дослідження героїну та кокаїну, дещо знизилася кількість експертиз метадону та бупринорфену, а також синтетичних канабіноїдів, але 2023 р. кількість дослідженого метадону та бупринорфену зростає за рахунок його аптечних форм.

За спостереженнями судових експертів, під час війни збільшується кількість надходження для досліджень синтетичних катинонів (особливо α -PVP і мефедрон), метамфетаміну й аптечного метадону, зменшується — синтетичних канабіноїдів, героїну та кокаїну. Канабіс та амфетамін досліджують приблизно в тих самих обсягах. Відзначимо тенденцію до кустарного виготовлення наркотиків, спрощення технологічних процесів, використання легкодоступних складових, нестандартних форм виготовлення, змішування різних видів ПАР рослинного та синтетичного походження, сильнодіючих лікарських засобів. За формою вилучених об'єктів спостерігається суттєве зменшення кількості закладок.

За нашими даними в Україні в умовах війни спостерігаються тенденції заміни наркотиків із нелегального імпорту на наркотики внутрішнього виготовлення (особливо α -PVP, мефедрон, амфетамін, метамфетамін) і поживлення незаконного ринку речовин, що використовують у програмах заміщення шкоди від вживання наркотиків (аптечного метадону та бупринорфіну), а також сильнодіючих знеболювальних препаратів. Тому правоохоронцями варто звернути особливу увагу на запобігання та протидію виготовленню нових синтетичних психотропних речовин, а також незаконному обігу синтетичних опіоїдів, що використовують у програмах замісної терапії наркозалежних осіб.

Оптимізація обмежень швидкості руху в умовах воєнного стану

Ярослав Столяров,

Дніпропетровський НДІСЕ, м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3892-8408>,
e-mail: eexxxpert@gmail.com

Для оптимізації обмежень швидкості руху в умовах воєнного стану (за відсутності інформаційно-вказівних дорожніх знаків) на ділянках доріг, які інформують водіїв про їх в'їзд (виїзд) до (з) населеного пункту, запропоновано встановити дорожні знаки обмеження швидкості руху разом із попереджальним знаком і засобами «заспокоєння руху», що позитивно позначиться на швидкості транспортних засобів, підвищить безпеку руху (із урахуванням пропускнуої здатності доріг) і, у підсумку, допоможе відповідним органам об'єктивніше оцінювати дії учасників дорожньо-транспортних пригод, у разі якщо вони сталися на цих ділянках доріг.